

Numărul 30 Oradea-mare 23 iulie (5 aug.) 1900 Anul XXXVI.

Apare duminica. Abonament pe an 16 coroane, pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Ioan Botezătorul.

Tragedie în cinci acte și un preludiu
de

Hermann Sudermann.

(Urmare.)

Eliakim. Dar de pe urma lui n'ar câștiga nimic negustorii de lână. Dacă ar fi toți atât de sfinți, ne am apucă de cerșit.

Hahmoni. Și oamenii mai spun că el mănâncă numai locuste și miere sălbatecă.

Matei. Mai dați-ve 'n laturi. Nu vedeți că-l supărați? (Ei se dau înapoi.)

Iosafat. Iartă-me, Rabi. Poporul așteaptă. Ce-î poruncești?

Ioan. Asta-î casa lui Irod?

Iosafat. Da, Rabi. (Tăcere.) Rabi, spune-le ce să facă?

Ioan. Sunt eu oare stăpânul acestui popor? Păstorul își poate duce turma lui prin spini sau prin flori. Mie mi-e dor de pustietate, mi-e dor de stâncile mele.

Iosafat (spăriat.) Rabi.

Ioan. Am deșteptat inimile ce dormiau, pe cei leneși i-am biciuit, și rățaciților calea cea dreaptă le-am arătat-o. O singură și groasă mînie în contra lui Irod se 'nalță 'n limbă de flacări către cer. Acum me puteți lăsa să plec sau puteți trimite gonașii după mine. Dar până acum nici un preot n'a îndrăsnit să mi se pue 'n cale. Mi-e tot una. Mi-am sfârșit lucrarea mea 'n Ierusalim, nu mai am la ce sta aici.

Matei. Nici de cum, Rabi. Abia acum începe lucrarea. Așteptăm sosirea prințului. Poporul are nevoie de un conducător.

Ioan. Pentru ce?

Matei. Nu șcim, stăpâne.

Ioan. Dar eu știu? Sunt eu dintre acei a căror voință e încătușată într'un plan său cari țese mreje pentru alții? Eu sunt glasul celui ce predică 'n pustiu. Pentru asta am fost eu chemat. Veniți. (Seridică.)

Poporul (venind în față.) Mărire lui Ioan!

(Când e să plece, Amasai și Iorab îi ies în cale.)

Scena a noua.

Ceialalți, Amasai, Iorab.

Amasai. Iartă-ne, mare profete, că n'am venit pân' acum la tine să ne botezăm.

Ioan. Cine sunteți voi?

Iosafat (incet.) Ia seama, Rabi. Ei poartă brêul cel lat al Fariseilor și frații lor sunt în marele sfat.

Amasai. Noi suntem învățați sirguincioși, oameni simpli, cărora învățarea legii le-a adus mai multă cinste decât li se cuvinea.

Ioan. Se poate. Și ce doriți voi?

Amasai. Am auzit și noi pe ici pe colea câte ceva din faptele tale. Mulți zic că tu ești Ilie, și alții zic că tu ești mai mult decât acela. Noi credem bucuroși fără să faci minuni, căci de sigur ai cuvânt ascuns în inima ta de a tănuî înaintea noastră aceea putere făcătoare de minuni, de care noi nu ne îndoim.

Pasur. Așa dar n'a făcut minuni?

Eliakim. Cu mine n'a făcut.

Pasur. Așa-ă?

Amasai. Și am mai auzit noi multe despre căile tale binecuvîntate. Am auzit că postești și te rogi ca omul ce nu ține la mâncare, la beutura și vorbele pămîntesci. Și noi postim și ne rugăm și nu contenim de a face fapte bune, dar legea-î mai aspră și mai adâncă decât noi. Milostivește-te, Rabi și ne învață cum să ne purtăm față de lege?

Ioan. Cum. Îmi puneți cursă și acoperiți groapa cu vreasuri? Pui de vipere ce sunteți, cine v'a spus

că veți scăpa de mânia viitorului? Amar voue când va veni acela ce-î mai tare decât mine. El va veni cu lopata spre a strînge vermiî la un loc ... Va mătură aria, va băgă grăul în hambar, dar pleava o va arde 'n focul cel veșnic.

Pasur. De cine vorbește?

Hahmoni. Tăcere, vorbește despre Mesia.

Eliakim. Despre care Mesia?

Iorab. Haidem, Amasai. Mî-e teamă de ăsta.

Amasai (respingîndu-l cu mîna.) Noî ne-am apropiat de tine rugîndu-te, iar tu ne-ai muștrat. Fie și-ășa, căci dacă ne-ai muștrat, cred că ai drept la asta. Ți l-o fi dat acela care zici că va veni. Nu-î așa? (Tăcere.) Privește poporul din Israel, proorocul teî tace ... Dacă Mesia, acel Mesia despre care predică 'n pustie și acum prin orașe, nu i-a dat dreptul să ne muștre, atunci de unde și-a luat el acest drept? Pe noi ne cunoașteți, noi sîntem oameni cu frica lui Dumnezeu, cari păstrăm legea 'n toate ale sale.

Unul din popor. Cine-î ăsta?

Eliakim. Amasai, înțeleptul învățat în legî.

Poporul (murmurînd.) Ați audî? Amasai.

Un altul din popor. Nu vreî să ne binecuvîntezi, Rabi?

Amasai. Și cari, așa zicînd, sînt ei ênși-și o parte din lege. Și noi nu i-am făcut nici un reu, iar dacă el ne dușmănește pe noi, e dușman și legî.

Ioan. Minți!

Amasai. Bine, *dacă* minți, învață-ne, tu profetul cel mare, cum înțelegî tu legea?

Iosafat (incet.) Da, Rabi, lămurește-î. Poporul așteaptă.

Ioan. Nici nu vreaî s'aud nimic de legea ai cărei cunoscători și păzitori sînteți voi și tovarășiî vostri. (Mișcare în popor.)

Iosafat. Gîndește-te, Rabi. Nu te pîngări.

Ioan. Dar eî nu urăse legea, eî ve urăse pe voi. Căci pumnul vostru apasă greî asupra acestui popor, iar binefacerea voastră e durerea lui.

Amanasai. Asta ar trebui să ne-o dovedești, mare prooroace.

Ioan. Cine sînteți voi, tîrîtorilor și a tot șciutorilor, de socotiți că legea și împlinirea ei e moștenirea voastră, e averea voastră? Ici un popor îngenunchiat se tirăse sub loviturile biciului, cu o lume de poveri în spate, ducîndu-și răbdător sarcina și voi vreți să-l învățați cum să se tirască?

Amanasai. Da, căci tot trebuie să se tirască el în vre un chip, mare profete.

Ioan. Așa cređi tu? Să se ridice din praf, iață ce trebuie să facă.

Amasai. Așa aî vorbit toți turburătorii în toate timpurile și la urma urmelor tot de cruce și de furci aî avut parte. Tu, căruia ți se zice mare profet, ascultă-me. Când Dumnezeu a mîntuit de întieăș dată pe poporul seî, șciî cum l-a mîntuit? Prin lege. Și-a doua oară șciî cum l-a mîntuit? Tot prin lege. Și dacă noi păzim și avem grijă de lege, și o facem să crească din ea ênsaș, precum creșce din el ênsuș firul de grău, și înfrățeșce și se înmulțeșce pentru binecuvîntatul rod, șciî tu de ce facem asta? *Pentru mîntuirea noastră.* Căci în noi toți aceeași nădejde viețueșce. Dar noi nu facem atăta gălăgie pe uliți.

Poporul (murmurînd.) Are dreptate. Așă-î, are dreptate!

Scena a zecea.

Ceialalți. O ceată de pelerinî. (Acestia se ivesc unî după alțiî venind incet și potolindu-și setea la fântăna. Între dênșiî) **Simeon** (Galileanul.)

Amasai. Iață — priveșce 'mpregiurul teî. Sînt pelerinî. De peste noue mări și noue țeri venit-aî cu povara lor. Din Egipt, de lângă Euftrat, din Siria, ba și din blestemata împărăție a Romanilor aî venit aici. Nici foamea, nici setea, nici arșița soarelui, nici pulberea drumului nu i-aî putut oprî. Și de ce aî venit? De dragul legî pe care eî și semenii mei o cunoașcem și o păzim. Și dacă tu zici: cu legea asta n'am nimic sau: legea asta o urăse, atunci spune-ne care-î legea pe care tu o iubești? Unde încetează poruncile pe cari Dumnezeu le-a dat pe seama poporului și unde începe isprava oamenilor nebunî? Învață-ne, mare prooroace, dar nu ne muștră.

Ioan (tace, nedumerit.)

Iosafat (șoptind.) Rabi, eî ți-am dat de scire.

Amasai (hohotind batjocoritor.) Uitați-ve la el, toți, uitați-ve. Îmî pare că marele — (O femeie însărcinată și bolnavă se apropie de el din întemplantare. Amasai se întoarce mînios.) Nu te atinge de mine să nu me spurci. Nu veđi că eî sînt un Chabru?

Simion Galileanul (cătră femeie.) Nu-l atinge să nu te spurci.

Amasi. Cuu?

Simion Galileanul. Căci toți cei ce se numesc Chabru sau Farisei, sînt spurcați prin ei ênșiși. Vîno. (Conduce pe femeie la fântăna.)

Amasai. El huleșce pe Dumnezeu.

Murmur în popor. Huleșce pe Dumnezeu.

Amasai. Un Chabru spurcat? Un om care păzeșce legea din zori și până seara, ziua și noaptea, un om care face sfînta spălătură de trei ori mai mult decât se cere, și în zilele de sîmbătă stă nemîșcat ca o piatră de pe mormînt, care dă o binecuvîntare pînei dospite și doue azimeî — care — care (aproape 'năbușit.) — un Chabru spurcat?!

Ioan. Cu adevărat, eî nu șcieam să ve dău răspunsul la întrebarea cu doue tăisuri, dar iață el vi l-a dat.

Amasai. Chiar de-aî avea șapte scroafe 'n tine — mare prooroace — tu tot nu mî-ai părea un sfînt pe lângă acela. (Către Galilean.) Care-î duhul reu ce te stăpăneșce, omule? Jidov ești? De und' te tragî? Cum ți-e numele?

Matei (incet.) Nu-ți spune numele, că te dă pierdării.

Simion Galileanul (liniștit.) Sînt Jidov, me chiamă Simion și vin din Galilea.

Amasai. Și ca unul care cunoști legea și jertfa —

Simion Galileanul. Mai pe sus de lege și jertfă e iubirea. (Mișcare de groază în popor.)

Amasai. Ei, ați vîzut că s'a făcut vinovat ... (Vorbeșce incet dar cu patimă poporului.)

Ioan (foarte agitat, s'a apropiat de Galilean.) Cine te-o învățat asta? (Fiind că Simion tace, îl întrebă mai stăruitor.) Cine te-a învățat asta?

Matei (repede cătră Galilean.) Fugi, până nu te prinde.

Simion Galileanul (dă din cap.)

Ioan. Șciința inimii tale, simplă și groasnică, de care eî me cutremur, nu vine de la tine. (Poporul ațîtat de Amasai încongiură pe Galilean.) În lături! Să nu-l atingeți! În numele celui care are să vie, ve zic, în lături!

Poporul (se dă înapoi.)

Pasur. Omule, tu te joci cu dorințele noastre, cum s'ar jucă cineva cu niște copii.

Amasai. Da, acum te-am prins și pe tine, pe tine care otrăvești poporul însetat cu apă turbure. Unde-î acela ce are să vină? Unde-î Mesia al teū? Unde-î regele Jidovilor despre care faci atâta gălăgie? Arată-ni-l acum.

Poporul (furios.) Moarte ție, de nu ni-l arăți! (S'aud trompete din dosul scenei și cam din sus. Se face de odată tăcere adâncă. Ostașii es din corpul de gardă.)

Ioan (cu voce tare.) Iată, sosește regele Jidovilor pe care-l meritați.

Scena a unsprezecea.

Ceialalți. Irod. Irodiada. Salomia (cu suita se ivesc sus, în fund.) **Ceata ostașilor** (cu) **căpitanul** (s'a postat la poarta palatului. Convoiu coboară. Tăcere.)

Unul din suită. Osana lui Irod! (Toți tac.) Da, strigați mă, cânilor!

Irod. Ce cască-gura poporul? (Către căpitanul ostașilor.) Voi cari me păziți din porunca Romei, de ce nu-mi alungați poporul din cale!

Ostașii (ascultând de un ordin al căpitanului, dau navala în popor cu lăncile.)

Amasai (care stătea în rëndurile din față, începe a fugi, tipând cu glas tremurător.) Vai de noi, vai noue! (Fuge și Iorab și poporul fuge tipând, numai Ioan rămâne nemșecat la locul seū, ținând capul drept și măsurând cu privirea pe Irodiada.)

Salomia (ridicându-și vëlul de pe obraz. Uită-te mamă la omul acela. El eră și în piață, înaintea porții și pretutindenii pe unde treceam.

Irodiada. Și pretutindenii în giurul lui eră murmur și mișcare.

Salomia. Nu veți, mamă? Fulgere es din ochii lui. Privește-l, mamă, privește-l!

Irodiada. Aïdem, femeilor. Și dacă cetățenii evlavioși ai Ierusalimului au uitat cum să ureze bună venire seminției marelui Irod, nădăjduesc (cu o privire spre căpitanul ostașilor) că Roma o să-î învețe din nou.

Căpitanul (dă din umeri, zimbînd.)

Irod. Să plecăm, ve rog.

(Irod. Irodiada, Salomia și suita lor intră 'n palat, ostașii în corpul de gardă.)

Scena a douasprezecea.

Ioan, Iosafat, Matei, Manase, Hahmoni, Pasur, Poporul.

Hahmoni (în fruntea amestecăturii ce înaintează.) Îartă-ne mare prooroc! Fariseii cei mișei au fugit. De tine ne înleștăm. Ajută-ne.

Poporul. Ajută-ne.

Ioan (ca în vis.) Spuneți-mi unde s'a dus omul din Galilea?

Manase. Rabi, nu șcim nimic de urma lui.

Ioan. Caută-l, adu-mi-l.

Manase. Da, Rabi.

Ioan. Voi ce doriți?

Poporul întreg. Remăi la noi, mare prooroc. Ajută-ne. Ție ne rugăm!

Ioan (meditând, nedumerit.) Matei, Iosafat, n'a zis el: Îubirea? —

(Cortina cade.)

(Va urmă.)

IL. CHENDI ȘI C. SANDU.

Valsul.

*A fost un vals fermecător,
Un vals divin,
Și noi valsam încetișor,
Ușor și lin.*

*Și strinși la piept ne învêrtiam
Pe tact domol.
Pământului, că nu puteam
Să dăm ocol,*

*Pe-un vals divin fermecător
Și tremurând
A inimii bătăi de dor
Noi ascultând.*

*Și tresărind înfiorați,
Când s'atingeau
Obrajii noștri înfierbîntați,
Se înroșiau.*

*O Doamne cât fu de frumos,
Când transportați,
Valsam pe-un vals melodios
Îmbrățișați.*

ELENA DIN ARDEAL

Schițe și amintiri din Italia.

(Urmare.)

Are pentru poporul acesta nu s'ar putea institui spre cultura lui, care n'are norocul celorlalte națiuni d'a-și studii trecutul în muzee și galerii, nescareva tablouri alegorice din istoria patriei, jocuri și strigături, cari să îndemne la luptă și la vitejie, la întărire de puteri ale corpului și ale sufletului, la formarea caracterului lor, atâta de schimbător, de slăbit în vremuri de grea cumpănă?

Din isbândile de la Plevna, Rahova, Grivița, Vidin și Smârdan s'ar putea face simfonii, rapsodii, doine, cântece de leagăn, cu cari mamele române în ele să-și adoarmă copiii, cu ele legănându-î, în ele crescându-î? (Aplause.)

Ei dar cine să se gândească la poporul nostru? Cine? Cine să cugete la înălțarea sufletului prin melodii cu versuri patriotice? Unde sînt cântecele haiduceșei cu Corbea și cu Jianu? Unde legendele, baladele și duioasele hore și doine populare?

Poporul nostru?... Are ș-acuma cântecele lui, pe:

Când eră cioroaica barză
Mai venia la noi la varză

pe:

Și e mă frumoasă mă

și pe:

Chiriac boboc!

(Aplause frenetice.)

Ridem, dar când trecem hotarul și vedem cultura țeranului străin, ne vine a plânge de mila țeranului nostru, care nu-î departe mult de ursul din pădure și pe care greutățile vieții, ignoranța și nevoia îl împinge la disperare, la bețutură, la crimă. (Aplause.)

În celelalte țări, crimele se fac din cauza miseriei, căci ce mai pot avea ei de la un pământ sleit de puteri și pe care nu știu cum să-l mai forțeze, spre a scoate din el hrana zilnică?

La noi, slavă Domnului, că ori-ce vei arunca în pământ se face, rodește, dar cine să învețe pe sătean a-ș îngriji curtea, grădina și ogorul? Ar mânca de toate legumele țeranul nostru, înse coprinul din giurul casei îi este înăpădit de dudae și până și ceapa și usturoiul, cari nu reclamă nici o cultură, le cumpără de la serbi și de la bulgari, ba aleargă și după căruța lor zile întregi de vară. (Aplause.)

Simțul religios, îi este decăzut, inima nu o are mobilată decât poate cu sentimente nobile, moștenite de la strămoși.

În capul omului puțin luminat, ori-ce idee greșită pătunde lesne. Unde alt luminează licuriciul decât în întuneric? Și ca dovadă că din idei vătămătoare, capetele ușoare se pot inflăcăra lesne, n'avem decât să controlăm ușurătatea cu care sunt ridicate masele în zilele de alegeri. Doamne, și ce căutată este atunci țărâtimea, talpa țării, ce făgădueli, ce cofundare, ce amestec între albăstrime și popor, și după ce-ș ved albul în căpistere, cine să mai gândească la miseria, la peirea de la sate? (Aplause prelungite.)

Din țeranul nostru, blând din fire, milos și mărginit, poți să faci ce vrei la ocazii apoi dacă nu, să îndrăznească să ridice capul că știe el patarama zapciului. Noue, Belgia Orientului, se vede că așa nu trebuiesc țeranii de la care cerem totul, iar la nevoile lui, îi dăm cartușe sau, ca la urs, îi dăm cio-mege pe spinare. (Aplause prelungite.)

Aș voi, sub acest raport, să fiu optimistă, să ved și eu ca predecesoarele mele la această tribună, viața sătenilor prin prisme frumoase și înfășurate în aureole strălucitoare și azurii, dar vai, cât este departe de dânsii această fericire! M'am coborât între ei, verile în vacanții, le-am studiat traiul d'aproape, așa că ceea ce spun, nimeni nu poate tăgădui că nu sânt realități de care trebuie să ni se amărească sufletul, să ni se sdrobească inima. (Aplause.)

Comparativ cu alții, țeranul nostru este incult, nu știe meserie, nu cunoaște prețul banului, nici chipul cum să-l agonisească prin muncă prielnică și rodnică, ori ce să facă spre îmbunătățirea traiului și a existenței sale nenorocite. Moare de foame pe vatră și din rovina lui nu ese. În țările culte, unde săteanul prețuește valoarea banului și știe o meserie, de îndată ce îi e cuțitul la os, aleargă în orașele unde găsește de muncă. Un exemplu e chiar italienii, zidarii, și sculptorii, cari lucrează la piatră și la ciment. C'o statistică dreaptă socotesc că numărul lor, azi a întrecut pe al coloniștilor din vremea lui Traian.

Ai noștri? Sărmanii, muncesc din greu, o muncă brută, iar din vâgăunele lor, cum să iasă când, pentru ei, la streaja satului, la policioara parlezului, sau la stâna lui Ghisdei Buzatu din muchea rariștei de fagi, de după care apune soarele și luna este sfârșitul pământului?... (Aplause.)

Streinii înțeleg nevoia, și o parează, noi, înotăm într'ensă. Dovadă anul acesta, când, dacă n'a plouat din cer, noi n'am avut ce mânca pe pământul mănăs al României, peste care curg riuri la fiecare pas și irigația artificială o cunoaște numai zarzavagi bulgari, pare-se, sub acest raport, mai deștepti ca noi. (Aplause.)

Este momentul să ne întrebăm: Cât va mai trece, până când țeranul să înțeleagă rostul traiului, să știe o meserie care pentru el ar fi o brățară de aur, și să se convingă că: minții îi trebuie hrană spirituală, că de hrană substanțială are nevoie stomahul, iar că acestuia basamacul îi arde păreții? (Aplause foarte prelungite.)

În Italia, aglomerația fiind mare, traiul este greu și scump, dar la curtea și grădina țeranului ție mai mare dragul să te uiți; el în primul rând a și contribuit să facă din toată Italia un paradis. Muncitorul italian, din studiu, cunoaște lumea și de aceea nu se sfiește a o cutreeră, cunoaște valoarea banului, de aceea aleargă să-l scoată și din piatră seacă. Muncеște și pe mult și pe puțin și nevoile și le acoperă. Nu-î pasă nici de mutra vătășelului, nici de a receptorului, nici de a zapeiului!

Apoi cultura îi înobilează, îi face politicoși. Întrați, ve rog, de curiozitate, în vorbă cu dânsii, întrați măcar cu cei cari cântă cu cimpoiul și cu flăș-neta, cu cei cari umblă cu papagalul, sticletele, ori șoricelul alb ca să scoată din cutii bilete de noroc, și veți vedea câte țeri au cutreerat, câte știu și câte lucruri folositoare și înțelepțești putem afla de la dânsii. Ai noștri, sărmanii, cât sânt de mărginiți, de naivi, de sfoși și de pădureți, cât de deprinși cu orizonturi strimte și cu nevoi create din cauza mărginirii lor și a indiferenței noastre! Uite, conferențiarul tuturor Ateneelor, din întreaga țară, lor, numai lor, ar trebui să le vorbească sincer, să-î sfătuiască de bine și să-î învețe să iasă din făgașul miseriei. În sfârșit, ceva ar trebui făcut, căci de îi vom lăsa tot astfel, în curând, într'un faliment economic teribil ne vom prăvăli cu toții. De vom trăi și vom lupta fiecare numai pentru: scoală tu să șed eu, numai pentru interese proprii, nu va trece mult și România va ajunge o Palestină „de vânzare“ pe care Zioniștii o vor cumpără pe nimic, de oare-ce, cu darabana, la mezat se va vinde, în curând, acest pământ al făgăduinței. (Aplause frenetice.)

(Va urmă.)

SMARA.

A d i o.

*Un licărit în ochii-ți dragi,
O caldă stringere de mână —
Și-at it îmi par de fericit,
Tu scumpă vieții mele zină!...*

*Un scurt adio — rece, trist,
În ochii tei nici o lucire —
Și-atât me simt de 'ndurerat,
Și-mi ved pierduta fericire!...*

IOAN SCURTU.

FOTOGRAFIARE LA MINUTĂ.

Nihilistul.

(Fine.)

— Țertare! Tu nu primești nici când vizite bărbatești?

— Nici când! Unica excepțiune o faci tu.

— Oh, mulțămesc!

— Te rog! Vrei să ocupi loc?

El îi sărută mâinile și o strinse ușor.

— În ia-seară n'ai să me alungi tu Cati, că me alungă serviciul.

— Cum? Doară nu vrei să și pleci?

— Ei trebuie!

— Dar eu nu te pricep.

— Da, serviciul! Trebuie să ordinez păzitorii.

Nihilistiții au încercat un nou atentat contra țarului. Inchipuește-ți, doue odăi din palatul de iarnă au fost mai de tot subminate!

— Ce spui!?

— Nu mai lipsia decât punerea dinamitei și sfora de aprins.

— Cerule!

— Da, țarul e în pericol continuu.

— Așa se vede.

— Nihilismul e o hidră cu o sută de capete.

— Așa cred și eu.

— Noapte bună, scumpă!

— Noapte bună, Paul!

El plecă, dar nu fără a șopti la Ieșca: „Acî, mititică, o bucată de cincî ruble; grigește bine de stăpâna dtale!”

— Da, domnule locotinente de poliție.

Apoi coborî treptele.

Pe când Ieșca conducea pe Fedor iar în casă, Paul Upășin sta visaavi pe prospectul Alexander și privia în sus spre ferestrele chilieî lui Cati, I se părea, că vede umbra unui bărbat. Cerule! Doară ea nu!... El murmură ceve despre serviciu și se pierdă prin zăpadă.

După ce intră Fedor în casă, întrebă rēstit:

— Cati, doară tu nu?... Doară tu?...

— Ce?

— Ghicește; limba mea nu poate spune!

— Cati Livland deveni roșă de mânie:

— Ascultă, Fedor, respunse ea, acum te pricep!

Astfel de insinuațiunii le resping cu stricteată. Tu trebuie să cunoșci mai bine pe soru-ta, Catarina.

— Dar bărbatul acela? întrebă el încet.

— Eră logodnicul meū, Paul Upășin, locotinente de poliție.

— Drace!

— Și eu mulțămesc lui Ddeū de aceea, poate te-a putea scăpă odată.

Fedor respunse ridēnd:

— Nu, el vrea să avangeze, ca să se poată căsători. Mai bine va fi să nu-î spuî nimic.

— Cum voești. Ai trebuință de bani?

El făcū semn din cap că, da.

— Acî ai, din gagea mea!

— Mulțumesc, Catarina!

— N'ai de ce! Unde sești? Eu trebuie să știu, ca să te pot înșciință de va cere lipsa.

— Fedor Boris, inginier, strada Petru și Paul, 309—4.

Ea-și scrisese adresa, apoi el se depărtă.

Eră după o săptămână. Frigul se mărise, dar la Cati Livland eră căldicel plăcut.

Atunci apărū Paul Upășin.

Amoroșilor le trece timpul repede.

Deodată Paul privi orologiul.

— Ce, așa târziū?

— Merge acurat, prietine.

— Eū trebuie să fiū precis.

— E terminată afacerea?

— Cum o luăm. De-mi succede întreprinderea, atunci avangez.

— Deū!

— Apoi me însor.

— Ei, ei!

— Da, de sigur!

— Tu nu ești îndestulit așa dară?

— Ba, da; dar veđi că eu vreū să-mi fiî tu muerușca mea.

— Și de ce?

— De ce? Sūnt jaluz.

— Și de ce?

— D'apoi dac' aș Ńci ...

— Ce?

— Că nu te superi.

— Cum?

— Așă, să nu te superi ...

— Spune!

— Ți-aș spune ce veđui la tine înainte de o săptămână.

— Acum sūnt curioasă?

— Dar tu te vei supără?

— Prostii! Scoate odată vorba!

Paul Upășin privi la orologiū și incepū:

— Acî deasupra veđui umbra unui bărbat.

— Unde?

— Acî! Eū stam jos, din colo.

Cati rise cu hohot și risul ei făcū confus pe Paul.

— Mu-î nimic? ȃise ea ridēnd, eu te ȃert fiind că ești jaluz.

— Sigur?

— Da, dar azi ce mai ai?

— Azi am de prins un nihilist, al cărui cuib l-am descoperit azi.

— Uite, uite! Și ce a făcut?

— A luat parte la complotul contra împăratului.

— Vai de mine!

— E un inginier cu numele Fedor Boris, de cumva-î acesta numele cel adevărat.

Pe inima lui Cati părea că s'a pus o mână rece ca ghiața.

Ea tremură din tot corpul și se apropiă de ferăstră spre a-și ascunde alterarea.

— Pare a fi rece afară — zise ea; Unde seșede omul acela?

— În strada lui Petru și Paul nro 204 etagiul 4.

— O Doamne!

— Da, e departe!

— Și trebuie să plecî numai decât?

— Ba nu, mai am timp de o oră; trebuie să surprind paserea în cuiu.

— Aha, atunci putem jucă o partie de șach!

— Da!

— Ieșca, tabla de șach și apartinētoarele ei.

— Da, stăpână.

Ea le puse pe măsură.

— Acum fă un păhărel de punciu. În dulap e arracul. Să nu-l faci prea tare.

Și îi făcù un semn.

— Da, stăpână!

După câteva minute-și viri capul pe ușă:

— Stăpână, carracul nu-i...

— Ce, nu-i acolo? — Merg eu! — Permite-mi, se rugă de locotenentele; îți permit o țigară!

Ea-i neteđi pèrul cel frumos și eși afară.

În fuga mare scrisese un bilet: „Fugi, vor să te prindă în asta noapte. Alătur 100 ruble. „R“.

— Aceasta o du fratelui meu — la adresa asta — veđi, așteaptă până dai față cu el.

— Pricep!

— Ia-ți o trăsură!

— Înțeleg.

— Te dai jos cu 3 case în ainte de a lui. Acum du-te!

Cameriera dispărù. După o minută Cati aduse punciu, după ce mai întèiù tornă în el câteva picături dintr'o fluiditate fără culoare.

— Așă, Paul, acum poftim și-l bea!

El beù, îl gustă și ea, apoi începură partia.

Paul Upașin prinse a cliposi.

— Punciu e prea tare, Cati, carracul e tare.

— Și tu ești ostenit!

— De sigur!

Pleopele lui se închiseră.

Cati îl priviă cu un suspin ușurător; apoi când îi căđù capul pe piept, zise ea:

— Doamne mulțam — e mântuit!

Într'aceste leșca ajunse unde i se poruncise.

Domnul Fedor Boris ședea cu doi domni tineri la o masă și-și petreceau toți trei.

— Poliția nici nu-și gândeșce, zise unul.

— Că atât de departe e lucrul; întregi celalalt.

— Și că eu am inventat aparatul! adause Fedor.

Atunci se auđi bătae-n ușe.

— Ah, leșca! strigă Fedor. Ce-i?

El ceti biletul, dimise pe leșca și zise:

— Fraților, eu plec numai decât la Rige; afacerea e tratată. Vor să me prindă în noaptea asta aci! Depărtați-ve!

Hei, cum mai săriră ceeia! Fedor înse își imbracă cojocul de călătorie, își luă pumnariul și revolverul. Apoi stinse luminarea, coborî treptele, luă o trăsură și se grăbi la gară.

După un pătrar de oră eră în siguranță Fedor Boris.

După câteva ore se deșteptă Paul Upașin și strigă:

— Vai de mine, cât e de târziu!

— D'apoi — zise Cati — eu nu te putei deșteptă.

— Iertare, scumpa mea, eu nu știu ce m'a amețit pe mine! Acum trebuie să me grăbesc spre cheiul Petru și Paul.

Cu aceste plecă repede.

Dar paserea-i sburase.

După opt zile primi locotenentele o epistolă din Riga.

Serisoarea eră denaturată (schimbată) și sună:

„Domniei tale, domnule locotenente, îți poftesc un bun avangement. Raportează că: trei chilii în palatul de iarnă lângă sala tronului sânt subminate;

de nu obveniă un mic incident, țarul nu mai eră azi între cei vii. Un nihilist“.

Paul Upașin se inspăimântă. El făcù cu mare precauțiune cercetările necesare și află totul după cum eră scris în epistola primită.

Descoperirile lui făcură o senzațiune teribilă și rezultatul fu — avangementul lui la postul de inspector.

— Acum ne putem căsători! zise el cătră Cati. Petropolea înmărmuri când se publică logodna.

Noul inspector de poliție făcù un obraz lung când îi spuse Cati Livland că ea-i Catarina, fata consilierului de stat Borisowsky din Düvaburg.

El se învoi a luă asupra sa dificila afacere, de a călători la Dünaburg și a împacă pe consilierul de stat. Acesta se învoi să ierte pe fiica sa, dacă va părăsi numai decât scena.

I se și promise numai decât. Sub astfel de condiții se învoi numai decât și la căsătoria fiicei sale.

— Domniata ești un om diliginte! lăudă el publice pe inspectorul de poliție. Dta vei avea pe fiica mea!

Și doamna consilieră zise:

— Mulțam Doamne, că nu m'a înșelat speranța.

Nunta s'a serbat cu pompă.

În ziua cununiei primi Catarina Upașin o epistolă din Newyork, care sună:

„Newyork, 14 maiu 1292.

„Iubită soră!

Aflaiu din gazete, că tu ești logodită cu Paul Upașin și deci te măriți după el. Îți poftesc noroc!

De oare ce acum de sigur vei părăsi teatrul, spre a trăi datorințelor familiare, astfel te vei împacă și cu scumpii nostri părinți. Ți-o și poftesc din inimă. Spune tati, că în țara libertăților, am devenit și eu altul mai bun, că m'am desfăcut eu totul de utopiile nihilistilor și adevca numai prin tine. Manoperele tale nobile au contribuit mai mult decât vorbele tale spre a me corege. Salut pe Paul și te rog scrie-mi, este tata aplicat a me iertă?

Sunt al teu frate

Fedor Borisowsky.“

Cati dădù epistola părinților ei.

— Da, me cunoașce frate-to? întrebă Paul.

— Fireșce, el fu care făcù „descoperirile“.

— Și tu șcieai?

— Eu îl povățui!

— Acum mai spune-mi una, Cati, el fu doară „umbra“ care atât de mult m'a neliniștit în taină?

— Da, a fost primul și ultimul meu secret față de tine, iubite!

Paul amenință cu degetul:

— Bine, bine.

El dădù epistoala la socrul său, care o privi fericit și zise soției sale:

— Totuș tu avuseși dreptate!

Ea respunse:

— Da, sperarea nu te lasă de rușine!

Fedor scrisese tatălui său, pe care-l rugă să-i conceadă a se ocupă numai cu ingineria.

Și aceasta o concesse severul domn, și acum locuiesc iar împreună cei ce atâta vreme fură despărțiți.

Doamna Olga înse preamăreșce hotăririle ursitei.

Trad. de :

ION POPU-RETEGANUL.

După adunarea de la Abrud.

În momentele aceste sosii acasă de la Abrud. Pe drum și pân' aice mî-amînoit în memorie, rînd pe rînd, toate amînunțele strălucitelor serbări, la cari am asistat. Un caleidoscop feeric acesta, care îmi împrispătă plăceri și delicii, ce-ți încântă inima și sufletul, îți imprimă suvenirî, pe cari n'ai să le uiți nici odată.

Adunarea din Abrud a format o epocă în istoria culturii noastre naționale. Aū trecut decenii de cînd spiritul public românesc nu s'a manifestat cu atîta tîrie ca și aici; ba atît partea morală, cît și cea materială, a atins culmi necunoscute pân' acuma în întrunirile noastre culturale.

Primirea splendidă ce s'a făcut Societății, începînd din Zlatna și pretotindenî, ospitalitatea caldă cu care am fost distînși în toate familiile, atențiunea și dragostea ce ne-aū impresurat la tot pasul, aū produs un entusiasm care a aprins toate inimile și a residat în tot cursul acestor festivități frumoase.

Adunarea ênsaș, ținută în biserica înțesată de lume, ale cărei podoabe erau damele multe, o splendidă serbătoare, îți făcea aspectul unei zile de Pașei, cînd se cîntă: „Aceasta e ziua care ne-a dat-o Domnul ca să ne bucurăm și să ne veselim într'ênsa“.

Concertul a fost o adevărată serbare olimpiadă. Tinerele noastre artiste și chorul măestrului Dima i-aū dat un nivel neatins încă în concertele noastre românești. Îți saltă inima de bucurie și te simțiai mîndru, vîdînd progresul ce am făcut pe terenul musical.

Balul, o încîntătoare expoziție de dame frumoase, a atins dimensiuni atît de mari, par că toate zinele din Munții Apusenî ș-ar fi părăsit cuibul spre a seduce aici lumea muritoare. În aceasta brilliantă ghirlandă, florile cele mai amirabile erau „moațele“ noastre, fiecare câte o frumusețe classică, câte o Ileană Cosinziană din lumea poveștilor.

Reprezentăția teatrală ne-a pus în relief ce talente scenice avem noi în Abrud; totodată ne-a dat o nouă probă de înaintarea noastră și pe terenul acesta.

Escursiunea la Detunata, cu arcurile de triumf, cu banderiuul de moți, cu primirea ce ni s'a făcut la Bucium-Șasa, cu cavalcada de dame și domni în sus spre munte, cu imposanta bineventare la arcul de triumf „Trăiască arta română“, cu ospitalitatea damelor din Abrud și din Bucium-Șasa, cu cîntările chorului Dima, cu imensa horă de pe pajistea verde și cu prezența a sute de ênși din populațiunea sateilor învecinate — a fost o serbare, de care Detunata nu vede decît odată de doue ori într'un secol.

Escursiunea la Cîmpeni, o intrare triumfală a Thaliei Române, ne-a împrispetat amintiri istorice despre Avram Iancu, care a avut acolo cartierul seū general.

Escursiunea de la Roșia ne-a presintat ospitalitatea băeșilor, oferită cu toată inima ...

Și tot astfel, în tot locul și totdeauna, Societatea noastră a fost primită cu cea mai mare căldură; singuraticii, familiile și comunele emulaū întru a ne oferi dragostea lor. Instituțiune românească nicăiri n'a mai fost primită cu atîta entusiasm, ca Societatea pentru fond de teatru român în Abrud și 'n Munții Apusenî.

Aceasta se probează mai evident prin faptul, că pentru fondul Societății s'a plătit și subscris ca taxe aproape cinci mii de coroane.

Constatănd aceasta, mulți se vor întrebă, că cum s'a putut atinge rezultatul acesta? Poate sînt abruđenii și în general Românii din Munții Apusenî mai bogați decît cei de prin alte părți?

Nu sînt mai bogați, ba se zice că băile nu produc căștig. Aū inse o însușire ceea ce i distinge: sînt ospitalieri afară din cale, serbătorile lor sînt zilele cînd aū oaspeți, atunci toți se cred datorî a-și arată veselia, dragostea.

Și apoi mai sînt și idealisti, jertfese cu plăcere pentru scopuri naționale, darnici ca toți băeșii și veseli d'a putea întrece pe alții la ridicarea neamului.

Iată explicațiunea enigmei, de ce Societatea pentru fond de teatru român a avut în cursul existenței sale de pân' acuma primirea cea mai imposantă la Abrud.

Aceasta primire ne impune și datoria să aducem tributul grațitudinii noastre tuturor factorilor cari aū făcut Societății aceasta mare onoare și noue — cari am avut înalta plăcere d'a luă parte — zile neuitate.

Onoare lor!

I. V.

Serbările de la Abrud.

— Încheiare. —

La Cîmpeni.

Escursiunea la Cîmpeni, mercuri în 25 iulie, pe care am semnalat-o în nr. trecut, a reușit escelent. Societatea a pornit din Abrud în v'ro 15 trăsuri, cu multă veselie și făcîndu-și drumul prin o regiune romantică, a fost întimpinată de un banderiu al tinerimeii industriașe din Cîmpeni, iar de pe dealurile din dreapta bubuiau salve de treascuri.

Podul de peste Arieș ce conduce în Cîmpeni eră decorat cu ramuri de brad, jos preserat cu iarbă verde și la marginea podului se nălță un arc de triumf cu inscripțiunea: „Bine ați venit!“ Din colo de pod așteptă poporul și fereștile stradei erau înțesate de lume.

O ploaie de flori inundă societatea, în toate trásurile se aruncară buchete, o gingașe atențiune a damelor din Cîmpeni, cari ținură să salute astfel pe oaspeții lor.

Convoiul se opri un moment, octogenarul tribun al lui Iancu, dl Aiudan, salută societatea, în numele căreia mulțumi președintele. Un fotograf usă de momentul cît trásurile steteau în loc și fotografia interesanta înfățișare.

Apoi convoiul se puse în mișcare și prin mijlocul aclamărilor entusiaste ale publicului, traversă strada principală și descinse la otelul orășenesc.

Și numai decât începură vizitele pe la familiile fruntașe, Andreica, Preda, Furdui, Chirtop, dr. Chirtop, Monța, Aiudan etc. Apoi cu toți ne întrunirăm la un banchet în sala otelului, unde în scurtă vreme se încinse o veselie generală. S'au pronunțat și câteva toaste. Întâii a luat cuvântul președintele Iosif Vulcan și a închinat în sănătatea Românilor din Câmpeni, cari au ținut și cu ocaziunea aceasta să-și dea partea la sprijinul culturii naționale. Apoi a vorbit dl avocat Preda și a salutat cu multă însuflețire Societatea fondului de teatru la Câmpeni.

Intr'aceste choral amabilului nostru Dima a delectat publicul cu mai multe piese frumoase, aoperite cu aplause, cari produsera mare entuziasm.

Apoi toată societatea a pornit la plimbare 'n sus pe „poduri“, pe o coastă de deal cu brazi peste Arieș, de unde este o priveliște foarte romantică, care îți arată toată periferia Câmpenilor impresorați de dealuri verzi.

Rolul istoric ce l-au avut Câmpenii în mișcările de la 1848—9 a oferit o mulțime de obiecte de conversație. Din norocire aveam în mijlocul nostru pe dl Andreica, fost tribun al lui Iancu, care a luat parte la tot ce s'a petrecut în timpul acela pe aici. Dni Virgil Onițiu, Vas. Goldiș, George Dima, scriitorul acestor rânduri și alții, îl impresuraram cu drag. Rugat de noi, dsa ne-a povestit o mulțime de amănunte interesante privitoare în deosebi la intrarea lui Haivan în Abrud și la cele urmate apoi. Și tot ascultându-l ne coborirăm la vale, fiind poftiți la ujină.

Doamnele au fost invitate la dna Preda, unde le-a așteptat o meașă bogată; dsoara Domnica Chirtop întrunî la sine domnișoarele, iar domniș se atasară unde îi atrăgea inima.

Scriitorul acesora și dl Vas. Goldiș primiram invitațiunea dlui Preda, unde ne așteptau niște păstravi draguți. Aici dl Andreica ne făcu plăcerea a continua povestirea prea interesantelor sale reminiscențe. Aceste ne revocau în memorie timpurile când Maj. Sa monareul a făcut la 1852 călătorie sa prin Transilvania și când la dorința Românilor a trecut pe la Găina, Vidra și Câmpeni, spre Detunata. Dl Andreica, unul din cei ce au făcut pregătirile de primire, ne-a relevat detaiuri încă necunoscute din aceea memorabilă călătorie și în deosebi a destăinuit amănunte de cea mai naltă importanță privitoare la schimbarea grabnică a atitudinii lui Iancu. Îl întrebarăm de ce nu le serie, căci ar fi un mare câștig pentru istoria 'contimporană. Am invocat fel de fel de argumente, înse nu l-am putut înduplecă să ne promită. l-am cerut portretul și biografia pentru „Familia“. Nicî macar atâta n'am putut obține — deocamdată.

Intr'aceste se făcu seară. Ne scolarăm de la ujină, căci furăm poftiți la cină. Ne întrunirăm de nouă la otel, unde ni se presintă fotografia sosirii noastre în Câmpeni. Se 'ntelege, că — după ujina abia terminată — numai puțini au putut să mânance. Tocmai de aceea veselia deveni și mai mare. Dsoara Valeria Pop și dl Vasile Popovici ne cântară minunat câteva piese; iar dsoara Adelina Piso ne farmecă cu violina. Aplause și aclamațiuni entusiaste cutremurau aerul.

Seara la 10 dl Virgil Onițiu își luă adio în numele Societății prin un toast avântat și cu toții ne rentoarserăm la Abrud.

Sosiți acolo, tot publicul s'a întrunit în otelul „Detunata“ unde tinerimea a încins un dans vesel aproape până 'n zorî, în frunte cu vecinic tinerul nostru Ghiță Dima.

La Roșia.

Joi la 26 iulie n. la orele 10 înainte de miezăzi toată societatea a plecat la Roșia-Montană, unii pe jos peste munte, cei mai mulți cu trăsura.

Eră deja a șesea zi, de la seara de cunoștință și totuș nimeni nu părea obosit; aerul de munte, dragostea cu care eram primiți pretotindenî, ospitalitatea nemărginită, inspiră puteri noue tuturor.

Drumul din Abrud și până 'n Roșia este cât se poate de romantic. Mai cu seamă devine interesant începând din Gura-Roșiei, de unde ureăm pe coasta unui periu, care mână o mulțime de șteampuri. Aici ni se presintă adevărata viață băiișască, ce nu ară nu seamănă, căci n'are unde, ci cutrieră Creerî munților, ca să scoată de acolo aur și argint, bogății strălucitoare din întunericul pământului.

Admirând frumoasele peisage, sosiram la locul dorit. Acolo, în fruntea publicului adunat, ne întimpină preutul gr. cat. I. Maior prin o vorbire caldă, la care raspunse președintele.

Apoi ne duserăm să visităm mina erarială; imbrăcarăm haîne de apărare asupra vestmintelor noastre, urcarăm călare câteva bănci trase de câte un cal și intraram pe drum de șine, în fundul pământului.

O călătorie stranie aceasta, ca într'un podrum nesfârșit, la lumina unui felinar ținut de unul dintre noi, ferindu-ne de picăturile apei ce se străcoară prin boltitura straturilor de piatră d'asupra noastră și la comanda „jos capul“ aplecându-ne capul ca să nu ne lovim.

Înaintarăm astfel o mie de metri, apoi ne coborirăm și o luarăm înainte pe jos pe drumul tăiat în stâncă, în multe locuri plin de apă, aiurca de glod lunecos, ceea ce producea multe scene hazlie; urcarăm și niște scări și ne duserăm până la locul unde lucraseră Romani. Apoi ne rentoarserăm la trăsurile noastre cu bănci și peste un pătrar de oră vedurăm iarăș soarele, ieșiram la aer cântând vesel „Deșteaptă-te Române!“

Acolo ne așteptă niște merinde aduse din Abrud, grație atențiunii delicate a doamnei Ana Filip. Și în câteva minute pe meașă nu mai eră nimic.

Plecarăm cu toții să visităm șteampurile cu abur ale unei Societăți franceze. Proprietarul ne primi cu cea mai mare afabilitate și ne conduse prin toate despărțemintele stabilimentului. Și de jos și până sus, am visitat totul, admirând complicațiunea tehnică. Este foarte interesant, că piatra ce se sfarmă în șteampurile aceste, se aduce dintr'un munte depărtat, în niște lădi aternate de sirme de oțel care la o înălțime înspăimântătoare leagă muntele de stabiliment.

Eșind de aici, am fost poftiți la bere la dl G. Cosma; urcarăm în trăsuri și plecarăm. Pe drum înse o altă surprindere plăcută. Ne eși în cale poeta noastră dsoara Maria Cioban și ne pofti pe toți la dsa să ne recorim nițel. Primiram cu plăcere și în lăuntru, dsa, tatăl și frații, ne impresorară cu cea mai dragă ospitalitate.

Apoi ne continuarăm drumul și ne opriram la dl Cosma, unde ne întimpină un nou dejun, deja al

treile în Roșia. Erau doue trecute când sosirăm la școala gr. cat. unde avea să se țină prânzul comun.

Și iarăș ne aședarăm la mese. Un banchet casnic acesta foarte drăguț, la care au servit damele mai tinere din Roșia. Președintele Societății a salutat pe Roșieni printr'un toast glumeț, la care a respuns parocul I. Maior, iar de pe dealuri bubuiau treascuri.

După meazăzi, unii au plecat sus spre Cetate, iar cei mai mulți am eșit pe colina verde de lângă școală, unde chorul dlui Dima a delectat publicul cu cele mai frumoase piese.

Seara la 9 ne-am întors vesel la Abrud; tinerimea a încins un dans vesel în sala „Detunatei“, căci unde e Dima, acolo trebuie să fie veselie, cânt și dans.

Seara de adfio.

Vineri a fost zi de odihnă, în care totodată s'au făcut și vizitele de adfio.

Seara domnul și doamna Mihaiu Cirlea au intrunit în grădina lor sumptuoasă toată societatea, 60—70 de persoane, la o cină de despărțire.

Un epilog mai frumos al serbărilor nici că se putea închipui.

La poarta grădinei un transparent de „Bine ați venit“ salută pe oaspeți. Grădina ênsaș, un model de aranjament cu gust, (precum ne-a spus stăpânul, meritul dnei Cirlea,) cu mulțimea de lampioane ne înfățișă o priveliște feerică.

Aședați la mese, veselă a luat avânt și la muzica lui Ghiuțu entusiasmul a cuprins toate inimele.

S'au pronunțat o mulțime de toaste: primul de președintele pentru abruđeni, al doile de dl G. Dima pentru dna și dl Cirlea, al treile de dl Cirlea pentru Iosif Vulcan, al patrule de acesta pentru tinerime; dl St. C. Pop a închinat în sănătatea dlor Virgil Onițiu și Vas. Goldiș; dl Vas. Goldiș pentru prot. Popovici; dl Virgil Onițiu pentru legătura între popor și instituțiunile noastre de cultură; dl Sextil Pușcariu pentru perpetuarea idealismului bătrânilor etc.

Societatea a petrecut împreună până la 12, atunci s'au mutat cu toți în sala „Detunatei“ unde a început dansul. (A cincea noapte.)

*

În ziua următoare, sâmbătă, au plecat toți, cei mai mulți acasă, iar o societate mai mică, sub conducerea dlor Virgil Onițiu și George Dima a luat drumul spre Vidra și de acolo la ghețarul de la Scărișoara.

Înceiând aceste schițe scrise în fuga condeiului, împlinim o prea plăcută datorie mulțumind și în locul acesta pentru ne mai pomenita ospitalitate cu care am fost găzduiți. În deosebi aducem omagele noastre dnei Ana Filip, vrednica veduvă a regretatului Alexandru Filip, precum și familiilor dr. Laurențiu Pop, Cirlea, Popovici, Borza, David, Fodor, Ciura, Gomboș etc. cari ș-au pus toată comoara ospitalității lor la dispoziția oaspeților.

Asemenea mulțumiri aducem și familiilor: Montani, Beșă, Albini, Pop din Zlatna; Ariton, David, Danciu, Macaveiu din Bucium; Andreica, Preda, Chirtop, Furdui din Cămpeni; Maior, Cioban, Henzel, Lupu, Cosma, Butnar și altele din Roșia.

— La mulți ani, domnilor, doamnelor și dșoarelor!

Raportul comitetului

Societății pentru crearea unui fond de teatru român cătră adunarea generală ținută în 9/22 și 10/23 iulie 1900 în opidul Abrud din comitatul Albei-Inferioare.

(Urmare.)

În raportul nostru cătră adunarea generală de la Orăștie (1897) am zis în privința aceasta, că „la membrii fondatori, introduși în registrul respectiv, comitetul are de gând să adaugă la numele lor și o scurtă biografie, răsplată binemeritată pentru densii și material pentru istoria viitoare a culturii neamului nostru“. Comitetul dvoastre a procedat întocmai și în Anuarul III al Societății a continuat a publica biografiile de la 12 membrii fondatori. Aceștia sunt: Archiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi de Apșa, dr. Ioan Rațiu, Eugeniu de Mocsonyi, dr. Iosif Gall, David P. Simon, Trifon Miclea, Basiliu Pop Harșianu, dr. Iuliu cavaler de Pușcariu, Iosif Pop de Șomcuta-mare, Constantin Stezar, George Dănilă și Lazar Baldi. Dimpună cu biografiile acestor membrii fondatori s'au publicat și portretele lor, afară de alui Lazar Baldi, fiind că fotografia alui din urmă nu am putut-o afla. Portretele publicate în Anuarul III nu au succes pe deplin tipărite, cu toate că elișeurile toate au fost noue. Esperințele câștigate până aci pe acest teren comitetul le va întrebuintă într-acolo, ca pe viitor portretele acestea să reuzeze mai cum se cade. În anuarul viitor comitetul va continuă cu biografiile membrilor fondatori ai Societății.

La adunarea generală de la Seliște, ținută în 30 și 31 iulie n. 1899 s'au înseris ca membrii fondatori ai Societății noastre următorii: 1. Dr. Nicolau Vecerde, avocat în Sibiiu cu 100 fl., — 2. Dr. Zosim Chirtop, avocat în Cămpeni cu 50 fl. și o acție de a institutului „Arieșana“ în valoare de 50 fl., — 3. Cassa de păstrare (reuniune) în Seliște 100 fl., — 4. Comuna politică Gura-Rițu cu 100 fl., — 5. Comuna politică Seliște cu 100 fl., — iară membrii ordinari pe viață cu taxa de câte 50 fl., tot la acea adunare generală, s'au înseris: 1. Dr. Vasilie Bologna, director școlar în Sibiiu, — 2. Dr. Elie Cristea, secretar consistorial, în Sibiiu, — 3. Nicolae Hențiu, notar în Seliște, — 4. Iordache Roșca Căpitan, primar în Seliște, — 5. Petru Ioan Comșa, comerciant în Seliște, — 6. Ioan I. Vulcan, comerciant în Orăștie, — 7. Nicolae Mihaila, proprietar în Vineria, — 8. Ioan Oncescu, notar pensionat în Răhău și 9. Mihailă Ittu, silvicultor în Seliște. — Afară de aceștia în decursul anului de gestiune 1899—1900 s'a mai făcut membru ordinar pe viață al Societății noastre dl dr. George Miclea, avocat în Alibunar, punând la dispozițiunea comitetului Societății o acțiune de la „Concordia“ din Uznin în valoare de 50 fl., iar dl dr. Nicolae Șerban, avocat în Făgăraș și deputat dietal, plătind taxa de 100 fl., cu care se îndatorase față de Societatea noastră încă la adunarea generală de la Făgăraș în anul 1896, a fost declarat membru fondator al acestei Societăți. Membrii ordinari în anul 1898/9 Societatea pentru crearea unui fond de teatru român a avut 127, iară membri ajutători au fost 177, un număr de membri, cum până aci încă nici odată nu a avut Societatea noastră.

Tuturor acestor membri fondatori și pe viață li s'au trimes diplomele prescrise. Toți membrii fun-

datori și pe viață ai Societății noastre până la această adunare generală, precum și toți membrii ordinari din anul 1898/9 sunt induși în cărțile respective ale membrilor. Membrii ordinari înscrși până acum pe anul 1899—1900 se află induși în lista alăturată la acest raport, iar despre membrii înscrși cu ocașunea prezentei adunări generale ne va face raport comisiunea, ce veți exmite în scopul acesta din sînul dvoastre. Rectificăm la locul acesta o greșală strecurată în Anuarul III al nostru. Din lista membrilor ordinari publicată pe paginile 108, 109, 110 și 111 din nebăgare de seamă a ramas afară numele dlor dr. Petru Tegle, avocat în Timișoara și dl Ioan Teodorovici, căpitan ces. și reg. în pensiune, tot în Timișoara, cari au fost membri ordinari ai Societății noastre și în anul 1898/9.

Ne-am făcut o deosebită plăcere a ve putea raportă despre acest spor în numărul membrilor noștri fundatori, pe viață și ordinari. Cu atât mai mare ne este înse durerea, când sîntem siliți să ve vestim despre perderile, ce a suferit Societatea noastră în decursul anului acum expirat. Trei valoroși membri a perdut Societatea în acest timp, anume membrii pe viață dr. Ioan Nichita din Șimleu, Petru Ioanetti din Vidra și membrul fondator Teodor Pop, avocat în Baia-de-Criș. Cu deosebire Teodor Pop a fost un adevărat mecenate pentru toate întreprinderile noastre culturale și naționale și moartea lui lasă un gol simțit în mijlocul acelora, cari își pun toate puterile pentru binele obștei românești.

Fie-le memoria binecuvîntată și pomenirea lor în veci.

Onorată adunare generală.

Statutele Societății noastre în § 12 dispun următoarele: „Comitetul, unde va află necesar, va formă din membrii fundatori sau ordinari ai Societății comitete filiale pentru promovarea scopului Societății“.

Dar' de la înființarea Societății noastre și până astăzi, această dispoziție a statutelor a rămas neexecutată. Causa acestei împregiurări este nepracticitatea dispozițiunii însăși. După multă bătaie de cap, comitetul s'a hotărît a încerca să execute cel puțin tendința esențială, dacă nu litera §-lui 12 din statutele noastre. Căci instituirea de comitete filiale pentru Societatea noastră s'a aflat imposibilă. Astfel am decis, ca în fiecare centru românesc să ne alegem câte un bărbat de încredere, care în chip personal să primească asupra-și sarcina de a reprezenta în mijlocul poporului, unde trăeșce, interesele Societății pentru crearea unui fond de teatru român. Despre încercarea aceasta a noastră am dat informațiuni mai amănunțite în raportul nostru din anul trecut. Din rezultatele de până acum se pare, că încercarea aceasta a comitetului a avut succes. Comitetul central din Brașov are până acum următorii bărbați de încredere: 1. dr. Amos Frâneu, avocat în Sibiiu, 2. dr. Pavel Opreșă, profesor gimnasial în Brad, — 3. Dumitru Lăpădat, învățător dirigent în Seliște, — 4. Gavril Precup, profesor gimnasial în Blaș, — 5. Augustin Nicoară, candidat de avocat în Deva, — 6. Trifon Miclea, protopresbiter gr. or. român în Panciova, (cu locuința în Satul-Noi), — 7. dr. Emanuel Ungurianu, avocat în Timișoara, — 8. Sever Bocu, comptabil la „Lipovana“ în Lipova, — 8. Romul Verzea presb. gr. or. român în Satulung (Să-

cele) și 10. dr. Aurel Lazar, avocat în Oradea-mare. Dl Virgil Șotropa, profesor gimnasial în Năsăud, care funcționase până aci ca bărbat de încredere al nostru în Năsăud și giur, cu câteva sептămâni înainte de aceasta, a abzis.

Prin acești bărbați de încredere ai comitetului central, interesul pentru Societatea noastră creșce mereu. Dl Gavril Precup din Blaș în anul 1899 a câștigat pentru Societate l membru ordinar pe viață, 10 membri ordinari și mai mulți membri ajutători. Dni Trifon Miclea în comitatul Torontalului, dr. Emanuil Ungurianu în Timișoara, dr. Pavel Opreșă în Brad, Dumitru Lăpădat în Seliște desvoaltă o activitate foarte folositoare intereselor Societății noastre.

Chiar aceste rezultate câștigate într'un timp atât de scurt, ne îndreptășese a crede, că încercarea noastră a nimerit calea, pe care se pot promovă interesele Societății teatrale în pățuri tot mai largi ale poporului nostru românesc. Trebuie să organizăm tot mai bine legătura dintre comitet și bărbații de încredere, să aflăm mijloacele pentru de-a putea angajă în toate părțile locuite de Români atari bărbați de încredere ai noștri. În anul acum expirat s'a făcut ce e drept foarte puțin în direcțiunea aceasta. Causa a fost starea sanitară cam defectuoasă a secretarului dvoastre în decursul anului trecut. Nădăduim înse, că în anul viitor vom putea lueră mai mult pentru prosperarea acestei cestuini.

(Finea va urmă.)

Iosif Vulcan
președinte.

Vasile Goldiș
secretar.

TEATRU.

Reprezentăția teatrală din Abrud, dată cu ocașunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, semnalată în nr. trecut, a avut un succes complet. Serata a început cu „Prologul“ de Iosif Vulcan, în care rolul poetului a fost ținut cu adevărat temperament poetic de dl Demian David, iar cela al moșneagului de dl Gavril Rancea, care a presintat o adevărată figură de țeran bătrân român. A făcut cea mai plăcută impresiune și a stărnit un vifor de aplause, când apără pe scenă corul țărănesc, reprezentat prin dame și domni din Abrud în frumoase costume populare din Bucium. Culmea entuziasmului s'a atins, când corul, la lumina unui foc bengalic, a început să danseze hora. Aceasta a trebuit să se biseze. — „Gărgăuni dragostei“, comedia într'un act a lui Iosif Vulcan, care s'a jucat apoi, a fost interpretată cu atâta inteligență și vervă, că a surprins pe toți. Rolul prim, al Olimpiei, jucat de dșoara Elena Adamovică, a reușit perfect; atâta ușoretate, fineață și siguranță rar se vede la diletanți. Vorbirea, mișcarea și toată atitudinea i-a fost naturală. Vocea dulce și melodioasă. Și dacă mai spunem, că a fost o aparință frumoasă, naltă și sveltă, cu ochi seducători, va pricepe ori cine că succesul i-a fost complet. Foarte draguță a fost și dșoara Octavia Stoica, în rolul servitoarei Anica, imitând pe stăpâna sa în declamarea fraselor de emancipare și declarând a începe și dēnsa lupta cu tovarășele sale în contra tirăniei bărbaților. Iar dșoarele Victoria Pușcariu, Zoe Adamovică, Otilia Pușcariu, Flo-

rentina Șuluțiu, Olimpia Pop, Alma Damian, în rolurile lor mici au fost încântătoare. Foarte bine a jucat dl George Țintariu (Têrgoviștean), asemenea și dl Emanuil Barabaș (dr. Ursulescu); iar dnii Aurel Oprea (Marin), Ioan Jantea (Gogu) și Gavr. Rancea (Alec) au completat frumos succesul. Constatând aceasta, adăugăm că o mare parte a meritului aparține dlui dr. Alexandru Bordia, care a condus toate probele și ș-a pus toată silința, tot zelul, în serviciul cauzei.

MUSICĂ.

Concertul din Abrud, dat cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, sub conducerea dlui George Dima, cu programul publicat în numărul trecut, a fost o adevărată serbătoare musicală. Chourile conduse de maestrul Dima au electrisat pe toți, încât unele au fost bisate și au trebuit să se mai cânte și afară de program. Dșoara Valeria Pop, în continuu progres, a esecat mai cu seamă în „Codrule ce te tot plângi”; dșoara Virginia Gal, pe care acum o audirăm întâia-oară, ne încântă cu aria din „Linda” și în deosebi cu „Toarec lele” care a fost și bisată; dșoara Adelina Piso a cântat din violină cu mult succes; dșoara Lucretia David, o frumoasă aparință, a debutat ca pianistă cu talent; iar dl Vas. Popovici, fost elev al conservatorului din București, a cântat foarte frumos câteva compoziții clasice și naționale, acoperit de salvele de aplause ale publicului întreg. Trebuie în deosebi să accentuăm esecelenta acompaniare pe pian ținută de dna Maria V. Braniceș, chemată în urmă cu multă însuflețire înaintea rampei.

C E N O U.

Hymen. Dl Ioan Pop, absolvent de teologie și dșoara Ludovica Morariu se vor cunună la 12 august în biserica gr. cat. din Chirales. — Dl Ioan Barbu, absolvent de teologie și dșoara Eugenia Beres se vor cunună în 5 august la Ciuchiei. — Dl Basiliu Mureșan, absolvent de teologie și dșoara Maria Mezei se vor cunună la 5 august în Petridul-de-sus. — Dl Ioan Oltean, abs. de teologie și student în drept, se va cunună cu dșoara Otilia Barbulescu, la 12 aug., în Băla.

Noul minister al României s'a compus astfel: P. P. Carp, președinte și finanțe; T. Maiorescu, justiție; C. Olanescu, interne; Gen. Iac. Lahovari, rezboi; Al. Marghiloman, afacerile streine; N. Filipescu, agricultură, comerț și industrie; C. C. Arion, culte și instrucțiune publică; I. C. Grădiștean, lucrări publice.

Asasinarea regelui Italiei. Dumineca trecută, seara la orele 10, regele Umberto al Italiei, întorcându-se în orașul Monza de la o festivitate, a fost asasinat de un anarchist cu numele Bresci, care i-a tras trei focuri de revolvere, din care fiecare a fost mortal, încât moartea a urmat la câteva momente. Fiul său va urma la tron sub numele de: Victor Emanuil III.

Petreceri de vară. La Mureș-Ludoș inteligența română a aranjat în 29 iulie n. petrecere de vară în pavilionul Császár. Venitul curat este destinat în fa-

vorul școalei gr. cat. române din M. Ludoș. — La Lăpușul unghuresc inteligența română a dat în 2 august petrecere de vară în otelul Wurscher; venitul s'a destinat școalei române de acolo. La Sig în Sălagiu, tinerimea română din Sălagiu și Chior a aranjat la 2 august, ziua de St. Ilie, cu ocaziunea mai multor întruniri culturale, petrecere cu dans.

Au murit: Antoniu Vestemean, canonic mitropolit gr. c. de Blaș, la Sibiu, în 23 iulie, în etate de 83 ani; — Ioan Moga, student în drepturi, unul din cei eliminați de la universitatea din Cluș, la 29 iulie, în Abrud, unde luă parte la festivitățile adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, în etate de 25 ani.

DIN LUME.

Congresul studențesc internațional se va ține anul acesta la Paris. Delegațiunile au sosit în 3 și 4 august, când Asociația din Paris a oferit șefilor de grupuri un mare banchet. În 5 august la 3 ore se va ține în marele amfiteatru al Sorbonei ședința festiva de deschidere a congresului Federației internaționale de studenți. Va prezida ministrul instrucțiunii publice. În zilele următoare vor fi recepțiuni. În 7 august va fi ziua serbării științelor, la care s'au rezervat 1500 de locuri pentru studenți; reprezentație de gală la Operă și la Comedia franceză, recepția oferită studenților de dna Sarah Bernhardt, recepție la președintele republicii, serbătoare de noapte la Versaille, vizită și serbătoare nocturnă la expoziție, banchet de adio pe terasa de la St. Germain. Studențimea română va fi și ea reprezentată.

Rēsboiū contra pālărielor damelor în teatre.

Bărbații au protestat și protestează încă contra obiceiului damelor de a sta cu pālăriile pe cap la teatru. Un american a venit la următoarea idee ingenioasă: El a împărțit teatrul în două părți, în dreapta damele și în stânga bărbații. Pentru prima oară, vedura bărbații spectacolul și erau foarte mulțumiți și părăsira teatrul fără ca să aibă gâtul strâmbat. Pe partea dreaptă a fost înse multă galăgie și nemulțumire. La început dormia numai o surdă nervositate; apoi observațiunii nepoliticoase, ofense, injuraturi și în fine și ghionturi. La a treia reprezentație secția femeiniă se prefăcuse într'un adevărat câmp de bătae și femeile începura să se provoace, în aplausele bărbaților. La a patra reprezentație femeile capitulară. Ele se rugară de bărbați să le permită să rămână între ei obligându-se în mod solemn să-și ia pālăriile. Americanul a primit și acum iarăș domneșcă pace între bărbați și femei.

Poșta redacției.

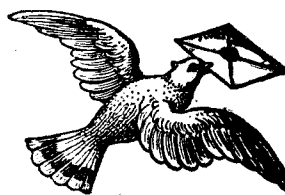
Prebul. Abonamentul dv. este achitat până în 1 iulie an. c.

Sibiu. Cu multă plăcere.

București. Credem că primiți regulat.

Focșani. Abonamentele se respund înainte.

Berlad. Regretăm că nu putem întrebuiți versurile trimise.

Lia Măgură. Mulțumim.

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.